

MODUM KOMMUNE TEKNISK SEKTOR
Postboks 38
3371 Vikersund

Saksbehandler:
Anette Strømme

Inspeksjonsrapport: Inspeksjon ved Modum kommune på avløpssektoren

Kontrollnummer: 2021.098.I.SFOV

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:
Torger Ask

Fra Statsforvalteren i Oslo og Viken:
Anette Strømme

Andre deltagere fra virksomheten:
Aud Norunn Røsok Strand
Harald Silseth
Tomm Kristiansen
Erik Bjerke

*Andre deltagere fra Statsforvalteren i Oslo
og Viken:*
Nora Charlotte Stamsø

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Modum kommune på avløpssektoren den 25.08.2021. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Statsforvalteren i Oslo og Viken avdekket 6 avvik og ga 1 anmerkning under inspeksjonen. Statsforvalteren ser alvorlig på avvik 1 og avvik 2.

Avvik:

- Kommunen har ulovlige avlastningsoverløp på avløpsnett
- Kommunen har for lav utskiftningsgrad av avløpsnett
- Kommunen har manglende oversikt over relevant lovverk for avløpssektoren
- Kommuneledelsen har manglende oversikt over status på avløpssektoren
- Kommunen mangler en miljørisikovurdering og relevante planer og mål for avløpssektoren
- Kommunen har mangelfull avviksregistrering

Anmerkninger:

- Kommunen mangler oversikt over tettbebyggelsens utslippstørrelse og utbredelse

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 5 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 4.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

20.oktober 2021	Anette Strømme	Hilde Sundt Skålevåg
dato	kontrollør	seksjonssjef

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Kopi av rapporten sendes til:

- Modum kommune
- Modum kommune v/rådmann Aud Norunn Røsok Strand

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: MODUM KOMMUNE TEKNISK SEKTOR	
Organisasjonsnr.: 974639920	Eies av:
Bransjenr. (NACE-kode): 84.130 - Offentlig administrasjon tilknyttet næringsvirksomhet og arbeidsmarked	

Kontrollert enhet

Navn: Bårud og Elvika avløpsanlegg	Anleggsnr.: 3047.0023.01 3047.0026.01
Kommune: Modum	Fylke: Viken
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 4. februar 2002	Sist endret: 2. mai 2013

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen inngår i Miljødirektoratets nasjonale tilsynsaksjon for kommunale avløpsanlegg.

Mål for aksjonen er ansvarliggjøring av kommuneledelsen, da det er viktig at de som skal ta beslutninger i kommunen om for eksempel etablering av nye boligområder eller næringsområder, har kunnskap om rensekapasiteten og kravene i tillatelser og forskrifter for avløpssektoren.

Tilsynsaksjonen skal også kontrollere at kommunene tar sitt ansvar for at hele det samlede avløpssystemet er innrettet i tråd med regelverk og gjeldende tillatelser, og at det er etablert rutiner som sikrer at kravene overholdes over tid. Kommunene skal ikke legge opp til økte utslipp av kommunalt avløpsvann uten at rensekapasiteten økes tilsvarende.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Overordnet styring og planlegging
- Kunnskap om regelverk og myndighetskrav
- Kommuneledelsens forståelse av mål og krav og hvordan de sikrer seg at de har god nok oversikt over kommunens utslipp og påvirkning på miljøet
- Oversikt over tilstanden til avløpssystemet og resipienter
- Tilstrekkelig rensekapasitet hvis avløpsmengden planlegges økt

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Modum kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Statsforvalteren skal kunne avslutte saken, må Modum kommune innen 1.februar 2022 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet.

Vi ser alvorlig på avvik 1 og avvik 2 som ble avdekket i denne inspeksjonen.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (sfovpost@statsforvalteren.no) til Statsforvalteren i Oslo og Viken v/Anette Strømme.

4. Varsel om vedtak om tvangsmulkt

Statsforvalteren varsler herved at vi vil fatte vedtak om tvangsmulkt (*jf. forurensningsloven § 73*) for å sikre at avvik 1 og avvik 2 blir rettet innen 1.februar 2022. Tvangsmulkten vil påløpe dersom vi ikke har mottatt en handlingsplan med frister på hvordan avvik skal rettes innen 1.februar 2022.

En eventuell tvangsmulkt for avvik 1 vil være et engangsbeløp på kroner 500 000,-.
En eventuell tvangsmulkt for avvik 2 vil være et engangsbeløp på kroner 500 000,-.

Dere har anledning til å kommentere dette varselet. Eventuelle kommentarer må sendes til Statsforvalteren i Oslo og Viken innen to uker etter at denne rapporten med varselet vedtak om tvangsmulkt er mottatt.

Dersom vi ikke mottar noen kommentar fra dere vil vi fatte vedtak om tvangsmulkt, og denne påløper dersom vi ikke har mottatt handlingsplan med frister for retting av avvik 1 og avvik 2 innen 1.februar 2022.

5. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 1. juli 2021. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Statsforvalteren i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften § 39-7.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Modum kommune bli ilagt et gebyr på kr 33 800,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften § 39-7. Dette tilsvarer gebyrsats 1 for tilsyn av inntil en dags varighet. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser forøvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. §§ 28 og 29 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Statsforvalteren i Oslo og Viken. Statsforvalteren vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

6. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Statsforvalteren i Oslo og Viken (jf. offentleglova).

7. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Kommunen har ulovlige avlastningsoverløp på avløpsnett

Avvik fra:

Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) §§ 14-5, 14-6 og 14-10
Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av avløpsvann inkludert overvann fra Modum kommune, datert 04.02.2002, punkt 1 og 2.

Kommentarer:

Avløpssystemet (ledningsnett og renseanlegg) skal utformes og vedlikeholdes slik at anleggene fungerer etter sin hensikt. Det skal legges spesiell vekt på å forebygge lekkasjer og begrense utslipp som følge av overløp. Ved utforming av anleggene må det tas hensyn til variasjoner i avløpsmengden i løpet av året.

Kommunen skal ha samlet oversikt over alle kommunale utslipp til berørte resipienter, herunder utslipp fra renseanlegg, nødoverløp, lekkasjer og kritiske overvannsutslipp og andre direkte utslipp.

Kommunen oppga under tilsynet at de har flere avlastningsoverløp på avløpsnett som er etablert for å avlaste avløpsrenseanleggene hydraulisk. Det er totalt etablert 12 slike avlastningsoverløp på kommunens avløpsnett. Kommunen registrerer ikke vannmengder som går i overløp i avlastningspunktene. Kommunen opplyste at de ikke hadde en plan for å sanere disse.

Statsforvalteren vurderer det som et alvorlig avvik at Modum kommune kompenserer for manglende hydraulisk kapasitet i eget avløpssystem med å ha avlastningsoverløp.

Avvik 2

Kommunen har for lav utskiftningsgrad av avløpsnett

Avvik fra:

Forurensingsforskriften § 14-5

Tillatelse etter forurensingsloven til utslipp av avløpsvann inkludert overvann fra Modum kommune, datert 04.02.2002, punkt 1.1.

Kommentarer:

Forurensningsforskriften og tillatelsen stiller krav om at avløpsnett skal bygges, driftes og vedlikeholdes med hensyn til avløpsvannets mengde og egenskaper, forebygging av lekkasjer og for å begrense forurensning av resipient som følge av overløp.

Store deler av ledningsnett til Modum kommune er svært dårlig, og det er betydelige problemer med inn- og utlekking som medfører utfordringer med fremmedvann. Kommunen kunne ikke under tilsynet oppgi fornyelsesraten på avløpsnett. Det ble opplyst at det ikke var satt klare mål eller tydelige planer for fornyelse. SSB KOSTRA viste at kommunen ikke har oppgitt fornyelsesrate de siste tre årene. Kommunen oppga at de hadde pågående prosjekter for fornying av spillvannsledninger, med prosjektene var ikke gjennomført. Kommunen opplyste at deres hovedfokus er arbeid med fornying av drikkevannsledningsnett og etablering av reserve drikkevannskilde.

Med manglende fornying av avløpsnett og manglende målsetting for fornyelsestakt, så jobber ikke kommunen bærekraftig. Med en svært lav utskiftningsstakt holder ikke kommunen tritt med ordinært forfall på ledningsnett, og får et betydelig og alvorlig etterslep. Når kommunens fornying av eget avløpsnett er lavere enn 0,5 % så vil det ta mer enn 200 år å fornye et ledningsnett som normalt har en levetid på ca. 100 år. Dette er et alvorlig avvik.

Avvik 3

Kommunen har manglende oversikt over relevant lovverk for avløpssektoren

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Interkontrollforskriften) § 5 punkt 1 og 4

Kommentarer:

Kommunen skal ha kjennskap til alle relevante krav som fremgår av lov, forskrift og tillatelse. Internkontroll innebærer at lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten skal være tilgjengelig. Dette innebærer at oversikt over krav som er viktig for virksomheten skal være tilgjengelig på papir eller elektronisk og at alle relevante

lover og forskrifter skal være kjent blant de som jobber med avløp. Dokumentasjonen skal være hensiktsmessig og tilpasset virksomhetens behov.

Kommunen hadde ved tilsynet for liten kjennskap og kunnskap til de relevante krav for virksomheten, som krav i forskrift og tillatelser. Kommunen sitt fokus var hovedsakelig rettet mot renskrav. For eksempel har kommunen ikke oversikt over definisjonen og utbredelse av tettbebyggelse, at avlastningsoverløp på ledningsnettene ikke er lovlig, realistisk oversikt over tap fra ledningsnettene og kommunen kjente ikke til kravet om varsling av overskridelse av renskrav.

Avvik 4

Kommuneledelsen har manglende oversikt over status på avløpssektoren

Avvik fra:

Interkontrollforskriften § 5 punkt 1, 7 og 8

Tillatelse etter forurensingsloven til utslipp av avløpsvann fra Elvika avløpsanlegg, datert 24.10.2012

Tillatelse etter forurensingsloven til utslipp av avløpsvann inkludert overvann fra Modum kommune, datert 04.02.2002

Kommentarer:

Internkontroll innebærer at virksomheten skal sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten. Virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i internkontrollforskriften. Det skal foretas en systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt.

Under tilsynet kom det frem at kommunen i sin offentlige årsrapport har beskrevet at kommunen har overholdt krav stilt i tillatelsene til avløpssektoren fra statlig forurensningsmyndighet for rapporteringsåret 2020. Samtidig har Statsforvalteren i brev fra både i 2020 og 2021 gitt tilbakemelding på egenkontrollrapportene for avløpssektoren for 2019 og 2020 at kommunen har avvik, også gjentakende alvorlige avvik for blant annet oppfyllelse av renskrav ved avløpsrenseanleggene Bårud (anlegget er overbelastet med ujevn rensgrad og sekundærrensekravet overholdes ikke) og Elvika (anlegget overholder ikke renskrav for fosfor). Dette var ikke kommuneledelsen kjent med under tilsynet. Statsforvalteren ser det som svært alvorlig at gjentakende brudd på lov og forskrift underkommuniseres til kommuneledelsen, og at avvikene ikke følges opp av kommunen. Det er særlig alvorlig at dette ikke er kjent hos den øverste ledelse da avvikene er presisert av Statsforvalteren to år på rad, og samtidig er sendt direkte til øverste ledelse i kommunen.

Statsforvalteren ser det som bekymringsfullt at kommunen har brutt tillatelsene over flere år, og uten at ledelsen er kjent med dette. Kommunen må få på plass rutiner som sikrer at riktig informasjon om status på avløpssektoren kommuniseres til kommuneledelsen.

Avvik 5

Kommunen mangler en miljørisikovurdering og relevante planer og mål for avløpssektoren

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 4 og 6

Kommentarer:

Internkontroll innebærer at virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene. I internkontrollen skal det også fastsettes mål for ytre miljø. Dette skal dokumenteres skriftlig.

Kommunen har ikke gjennomført en miljørisikovurdering for ytre miljø for det totale avløpssystemet. Kommunen kunne heller ikke vise til konkrete og etterprøvbare mål og planer for avløpssektoren.

En miljørisikovurdering skal avdekke kommunen sitt behov for tiltak på avløpsnett, avløpsrenseanlegg, utslippspunkter og slamhåndtering. Dette innebærer en kritisk gjennomgang av forhold knyttet til avløpssystemet som kan forårsake utilsiktede forurensningsutslipp/farer for forurensning. Både konsekvensreducerende og sannsynlighetsreducerende tiltak skal vurderes. Eventuelle risikofaktorer skal lede til utarbeidelse av planer og tiltak. Kommunen kunne ikke vise til konkrete planer som er utarbeidet i forbindelse med kartlegging av risiko. For eksempel er fremmedvann en stor utfordring i kommunen, men kommunen kunne ikke vise til konkrete planer med strategi og mål for å jobbe med denne utfordringen.

Kommunen har en eldre hovedplan for avløp for Drammensregionen, felles med flere andre kommuner. Kommunen mangler likevel egne konkrete planer, herunder for eksempel en temaplan for avløp. En temaplan for avløp kan være avgjørende for at avløpsnett og avløpsrenseanleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en miljømessig forsvarlig måte. Kommunen må identifisere behovet for vedlikehold, fornyelse og utbygging av ledningsnett, pumpestasjoner og renseanlegg for kommunalt avløpsvann og overvann både på kort og lang sikt. Temaplan for avløp må være basert på en miljørisikovurdering med tiltaksplan. Temaplanen skal ut fra miljørisikovurdering og tiltaksplan sette kortsiktige og langsiktige etterprøvbare mål for drift basert på blant annet resipient, anleggets tilstand, påslipp, klima, lekkasjer og overvann. Kommunen må sette av tilstrekkelig med ressurser, både økonomiske og personressurser, slik at identifiserte behov for tiltak og krav i tillatelsen og lovverk kan gjennomføres planmessig og over tid.

Avvik 6

Kommunen har mangelfull avviksregistrering

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 7
Forurensningsforskriften § 14-14

Kommentarer:

Kommunen plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til internkontrollforskriften. Dette innebærer blant annet at virksomheten skal ha etablert et avvikssystem.

Kommunen har et avvikssystem, men har ikke registrert avvik knyttet til brudd på tillatelser og lovverk. Det ble opplyst at avvikssystemet i dag brukes til å behandle avvik knyttet til hendelser på avløpsnettene som for eksempel overløp og driftstans. Brudd på utslippskrav satt i tillatelse og forskrift er ikke avviksregistrert. Kommunen har ikke varslet overskridelse av rensekrav til Statsforvalteren. Kommunen mangler en definisjon på hva som utgjør et avvik knyttet til ytre miljø, og det mangler en rutine for når avvik på ytre miljø skal registreres.

8. Anmerkninger

Vi fant følgende anmerkning under inspeksjonen:

Anmerkning 1:

Kommunen mangler oversikt over tettbebyggelsens utslippsstørrelse og utbredelse

Kommentarer:

Kommunen må få oversikt over tettbebyggelsens størrelse angitt i personekvivalenter (pe) BOF₅ og utbredelse i henhold til definisjonen av tettbebyggelse som følge av forurensningsforskriften § 11-3 bokstav m. Modum kommune har ikke besvart Statsforvalterens brev av 18. desember 2019 med oversikt over tettbebyggelser. Det er ønskelig at kommunen snarest besvarer brevet.

Vi viser til informasjon om tettbebyggelse på Statsforvalteren i Oslo og Viken sin hjemmeside; <https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/miljo-og-klima/avlop/tettbebyggelse/>

9. Andre forhold

Kommunen har i dag to tillatelser etter forurensningsloven for utslipp av kommunalt avløpsvann, fra 2002 og 2012. Disse tillatelsene samsvarer ikke med dagens avløpssituasjon i kommunen eller gjeldende regelverk. Kommunen må søke om ny tillatelse etter forurensningsloven for avløpssektoren. Søknaden skal omfatte det samlede utslippet av kommunalt avløpsvann som omfattes av forurensningsforskriften kapittel 14 *Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser*.

Statsforvalteren viser til veiledning på vår hjemmeside om hva en søknad om tillatelse til avløpssektoren skal inneholde; <https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/miljo-og-klima/avlop/soknad-om-tillatelse/>

10. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Statsforvalteren